

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917.

Andra kammaren.

Nr 39.

Torsdagen den 5 april.

Kl. 7 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr vice talmannen; och tjänstgjorde enligt herr vice talmannens förordnande på grund av förfall för sekreteraren undertecknad vid protokollet.

§ 1.

Justerades protokollen för den 27, den 28, den 29 och den 30 nästlidna mars.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelser:

Till riksdagens andra kammare.

Sedan Kungl. Maj:t utnämnt mig till minister för utrikes ärendena, anhåller jag härmed att få avsäga mig uppdraget att vara ledamot av talmanskonferensen. Stockholm den 31 mars 1917.

Arvid Lindman.

Till riksdagens andra kammare.

Sedan Kungl. Maj:t utnämnt mig till minister för utrikes ärendena, anhåller jag härmed att få avsäga mig uppdraget att vara en av de särskilda deputerade, som, jämlikt § 54 § regeringsformen och 50 § riksdagsordningen, av kammaren utsetts att med Konungen överlägga. Stockholm den 31 mars 1917.

Arvid Lindman.

Med anledning av de sålunda gjorda avsägelseerna beslöt kammaren, på hemställan av herr vice talmannen, att lördagen den 14 innevarande april företaga val av dels en ledamot att deltaga i talmansöverläggningarna dels ock en deputerad, jämlikt § 54 regeringsformen och § 50 riksdagsordningen, för att med Konungen överlägga.

§ 3.

Föredrogs för remiss till utskott herr *E. A. Nilsons* i Örebro å kammarens bord vilande motion, nr 380, i anledning av Kungl. Maj:ts *Vid remiss av motionen nr 380.*

Andra kammarens protokoll 1917. Nr 39.

Vid remiss av proposition, nr 72, angående vissa åtgärder till lantförsvarets stärke.
motionen nr 380. Därvid yttrade

(Forts.)

Herr Hallendorff: Herr talman! Jag skulle naturligtvis icke ha tagit till orda inför denna minst sagt glest befolkade kammare, om det hade funnits ett tillfälle sedermera att framställa de erinringar, som jag måste föga till denna motion. Men saken är ju den, att nu skall motionen ovillkorligen remitteras till utskottet och den kommer icke tillbaka förrän i samband med utskottets utlåtande. Då är väl den s. k. kompromissen färdig, och då tjänar det icke mycket till att göra några erinringar. Det förefaller mig emellertid, som om de synpunkter, som äro framförda i motionen, äro av det slaget, att man icke bör underlåta att göra en del påminnelser mot dem. Jag skall be att i största korthet få göra några sådana; till utförlighet är desto mindre anledning, som väl sannolikt statsutskottet icke så noga brukar läsa protokollen från remissdebatterna — jag misstänker f. ö. att det gäller alla utskott.

Redan då den kungl. proposition, vartill denna motion ansluter sig, remitterades här i kammaren, påpekade min närmaste granne på Stockholmsbanken, nuvarande statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet, att de erfarenheter, som vunnits under kriget, icke gingo i den riktning, som man under remissdebatten velat göra gällande, nämligen att man skulle kunna indraga en hel del av de befintliga militära organisationerna. Till detta vill jag lägga, att det finnes en del upplysningar tillgängliga för vem som helst, vilka kunna ge oss anledning att sätta allvarligt i tvivelsmål, huruvida kavalleriet, som det påstås, verkligen spelat ut sin roll. Det är ju nämligen detta motionären närmast utgår ifrån i sin motion; han anser, att detta truppslag numera icke betyder något mera nämnvärt vare sig för striden eller för spaningen, och att det därför kan i stor utsträckning undvaras.

Eftersom det kanske anses misstänkt att åberopa svenska eller tyska militära auktoriteter, skall jag tillåta mig att rekommendera herrarna ett populärt arbete om det pågående kriget av engelsmannen Buchan. I detta arbete framhålles med mycken styrka, vilken roll kavalleriet spelat vid olika tillfällen. Och det är så långt ifrån, att denna roll visat sig obetydlig, att den tvärtom varit högst avsevärd och kanske rent av större än man väntat. Ifrågavarande författare är en mycket ivrig beundrare av flygvapnet, speciellt för rekognoscering, och framhåller beträffande de första operationerna i augusti och september 1914, vilket utmärkt gagn de franska och engelska arméerna hade av sin flygspaning, men han framhåller också, att så snart det blev fråga om spaning i en någon mån skogig terräng, var det ytterst vanskligt för flygvapnet att uträtta någonting. Det är en av de alldeles nya erfarenheterna från detta krig, säger han, att flygspaning ger dåliga resultat i skogig terräng. Härav förklaras enligt hans mening, att den fransk-engelska överledningen blev så ofullständigt underrättad om den verkliga styrkan hos den tyska invasionsarmé, som gick i väster och drev tillbaka de engel-

ska stridskrafterna från Mons och nedåt Marne. Men om samma armés ändrade direction mot sydost gävo flygarna goda upplysningar, ty där var terrängen helt annorlunda överskådlig. Detta beträffande flygspaningen.

Vad kavalleriets stridsvärde beträffar, framgår det av samma arbete, av vilken oerhört stor betydelse det var för de relativt svaga engelska stridskrafterna att ha åtminstone *något* kavalleri till sitt förfogande. Det var visserligen svagare, än vad det bort vara, men dock så gott som ovärderligt, då det gällde att snabbt flytta förstärkningar från en punkt till en annan, där de behövdes. Det framgår också med all önskvärd tydlighet, att det väsentligen var den under general Allenby's befäl stående kavalleridivisionen, som genom ett oerhört arbete möjliggjorde den riskabla reträtten från Mons till Marne.

Den författare jag nu citerat är ingalunda erkännasam mot motståndaren, snarare tvärtom. Likväl framgår det med största tydlighet, att den betydande tyska kavalleristyrka, som under denna första invasion i augusti—september 1914 gick ytterst på högra flygeln, var av oerhört stor vikt gent emot den engelska armén, i fråga om att hota dess förbindelselinjer, som det tyska kavalleriet också lyckades delvis avskära. Det är av dessa erfarenheter bara från krigets första dagar alldeles otvivelaktigt, att så länge man icke är fastlåst i ställningskriget, så länge spelar också kavalleriet en mycket stor roll. Vill man studera operationerna vid andra fronter, t. ex. i Polen och Rumänien, kommer intrycket av kavalleriets stora betydelse att på samma sätt i högsta grad förstärkas.

Låge nu saken så, att vi hade ett övermåttan starkt kavalleri, så kunde man kanske taga upp frågan om indragningar, men det vet ju herrarna mycket väl, att så icke är förhållandet. Under sådana förhållanden måste jag för egen del känna ett behov att få till protokollet antecknat, att jag finner mycket stora betänkligheter resa sig mot de indragningar, som påyrkats av den ärade motionären.

Jag tillåter mig sist uttala mitt beklagande av, att jag icke varit i tillfälle att, såsom jag velat, underrätta motionären — jag har per telefon förgäves sökt träffa honom — om att jag skulle göra dessa erinringar mot motionen på dess väg till utskottet.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt hänvisa ifrågavarande motion jämte det i anledning av densamma inom kammaren nu avgivna yttrandet till statsutskottet.

Härefter föredrogos övriga på kammarens bord liggande motioner; och remitterades därvid:

motionen nr 381, av herr *E. A. Nilson* i Örebro, till statsutskottet;

motionerna nr 382 och 383, av herr *Vennerström m. fl.*, i vad de avsåge överlåtande till lant- och sjöförsvaret av vissa markområden till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet;

motionerna nr 384—389, av herr *Vennerström m. fl.* till statsutskottet;

motionen nr 390, av herr *Hage m. fl.*, till konstitutionsutskottet;
 samt
 motionen nr 391, av herr *Palmstierna*, till bevillningsutskottet.

§ 4.

Konstitutionsutskottets härfpå föredragna utlåtande nr 8 bordlades åter.

§ 5.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets memorial nr 51, angående överlämnande till särskilda utskottet av fyra motioner rörande understöd åt värnpliktiga och deras familjer, biföll kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

§ 6.

Härefter föredrogos, men blevo ånyo bordlagda statsutskottets utlåtanden nr 52—59.

§ 7.

Avgåvos följande nya motioner, nämligen av:
 herr *Hildebrand*, nr 392, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 135, angående minimipris å brödsäd m. m.;
 herr *Widlund*, nr 393, angående krigstidstillägg under år 1917 åt befattningshavare, anställda hos riksdagen eller i dess verk; och
 herr *Modig*, nr 394, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 129, angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst.

Dessa motioner bordlades på begäran.

§ 8.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts under femte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående kustartilleriets krigsberedskap och övningar samt reservstat för marinen; och

från bevillningsutskottet:

nr 79, i anledning av väckt motion om ändring i § 12 mom. 16 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor.

§ 9.

Till bordläggning anmälades konstitutionsutskottets utlåtande, nr 9, i anledning av väckta motioner dels angående ändring i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet, förordningen om kommunalstyrelse i stad, förordningen om kommunalstyrelse i Stock-

holm, förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd, förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm och förordningen om landsting, dels ock i fråga om skrivelse till Kungl. Maj:t i dithörande ämnen.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr vice talmannen *D. Persson* under 6 dagar fr. o. m. 6 april,
» *Larsson* i Västerås » 5 » 7 » och
» *Jonsson* i Gumboda » 6 » .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 7,28 e. m.

In fidem
Martin Seth.